

Pk-yritysbarometri, syksy 2015

Alueraportti, Pohjois-Savo

Esipuhe

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisena että alueellisina raporteina.

Valtakunnallisessa raportissa tuloksia käsitellään koko pk-sektorin näkökulmasta ja myös päätoimialoittain teollisuuteen, rakentamiseen, kauppaan ja palveluihin jaoteltuna. Alueraporteissa kehitystä verrataan erityisesti kyseisen alueen yritysten ja koko maan välillä.

Syksyn 2015 Pk-yritysbarometri perustuu 6520 pk-yrityksen edustajan vastauksiin. Se kuvaa siten kattavasti suomalaisten pk-yritysten käsityksiä taloudellisen toimintaympäristön muutoksista sekä yritysten liiketoimintaan ja kehitysnäkymiin vaikuttavista tekijöistä.

Tässä raportissa tarkastellaan pk-yritysten suhdanneodotuksia, kasvua ja uusiutumista, kansainvälistymistä, kehittämistarpeita ja -esteitä, rahoitusta sekä toimintaympäristön kehitystä. Ajankohtaisilla kysymyksillä on tällä kertaa selvitetty digitaalisuutta liiketoiminnassa.

Tiivistelmä

Suhdannenäkymät

Suomen pk-yritysten suhdannenäkymät ovat kehittyneet myönteisesti kevään 2015 pohjalukemista. Koko maan pk-yrityksistä 28 % arvioi suhdanteiden paranevan ja 19 % huononevan (saldoluku 9 %). Edellisellä mittauskierroksella saldoluku oli -6 %. Pohjois-Savon alueella suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on laskenut prosenttiyksikön verran keväästä 2015 (-5 % => -6 %).

Pohjois-Savon alueen suhdannenäkymät henkilökunnan määrän suhteen ovat saldoluvun perusteella lähes samalla tasolla kuin keväällä 2015. 12 % alueen pk-yritysten edustajista arvioi henkilökunnan määrän olevan vuoden kuluttua tämän hetkistä suurempi ja 16 % arvioi henkilökunnan määrän olevan pienempi, saldoluvuksi muodostuu -3 %. Koko maassa näkymät ovat kohentuneet keväästä saldoluvun ollessa 4 %.

Kasvuhakuisuus ja uusiutuminen

Koko maan pk-yrityksissä on eniten ja lähes yhtä paljon mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä (35 %) sekä asemansa säilyttämään pyrkiviä pk-yrityksiä (34 %). Yritystoiminnan loppumista ennakoi 4 % pk-yrityksistä. Pohjois-Savon alueella suurin ryhmä muodostuu asemansa säilyttämään pyrkivistä pk-yrityksistä (38 %). Kasvua mahdollisuuksien mukaan hakevia pk-yrityksiä on lähes yhtä paljon (34 %). Yritystoiminnan loppumista alueella ennakoi 3 % vastaajista. Investoinnit ja henkilöstön koulutus ovat koko maan ja alueen pk-yrityksissä eniten käytettyjä uusiutumiseen liittyviä toimia.

Kehittämistarpeet ja -esteet

Pk-yritykset näkevät koko maassa ja alueella eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä. Seuraavaksi merkittävimmät kehittämistarpeet ovat yhteistyössä, verkottumisessa ja alihankinnassa sekä henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa. Pohjois-Savon alueella yleinen suhdannetilanne/taloustilanne nähdään pahimpana kehittämisen esteenä (33 %), kuten myös koko maassa (31 %).

Toimintaympäristö

Koko maan ja Pohjois-Savon alueen pk-yritysvastaajat ovat toimintaympäristöön liittyvistä osatekijöistä tyytyväisimpiä kehitykseen tietoliikenneyhteyksissä, toimitilojen ja tonttien saatavuudessa ja yritysten välisissä yhteistyömahdollisuuksissa. Alueella yhtä paljon positiivista kehitystä on tapahtunut myös asuinympäristön viihtyisyydessä. Heikoimmat arviot saavat koko maassa ja alueella elinkeinopolitiikan kehitys kokonaisuudessaan sekä sopivan työvoiman saatavuus yritykselle. Alueella kehitys on ollut erityisen heikkoa myös liikenneyhteyksien osalta.

Yrittäjyysilmapiiriä kuvaavista osatekijöistä kansalaisten suhtautumisen yrittäjyyteen arvioidaan koko maan ja Pohjois-Savon pk-yrityksissä kehittyneen positiivisimmin viimeisen kahden vuoden aikana. Oma kokemus yrittäjyysilmapiiristä sekä julkisen vallan toiminta yrittäjyyden edistämiseksi niin valtakunnallisella kuin alueellisellakin tasolla ovat sen sijaan osatekijöitä, joiden arvioidaan kehittyneen eniten huonompaan suuntaan.

Sisällys

ESIPUHE.....	2
TIIVISTELMÄ	3
SISÄLLYS	4
1. JOHDANTO	5
1.1 Barometri.....	5
1.2 Aineisto	6
2. YRITYSTEN OSUUDET TOIMIALOILLA.....	7
3. YRITYKSET JA TYÖLLISYYS	8
4. PK-YRITYSTEN SUHDANNENÄKYMÄT	9
5. PK-YRITYSTEN KASVUHAKUISUUS JA UUSIUTUMINEN.....	12
6. PK-YRITYSTEN KANSAINVÄLISTYMINEN	14
7. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISTARPEET	16
8. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISEN ESTEET	17
9. PK-YRITYSTEN RAHOITUS.....	21
10. DIGITAALISUUS LIIKETOIMINNASSA	24
11. PK-YRITYSTEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ	26
SUOMEN YRITTÄJIEN JA ALUEJÄRJESTÖJEN YHTEYSTIEDOT	28
FINNVERA OYJ:N JA TOIMIPISTEIDEN YHTEYSTIEDOT	29
TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN JA ELY-KESKUSTEN YHTEYSTIEDOT	30

Suomen Yrittäjät: Pk-yritysbarometri, syksy 2015, alueraportti

Julkaisija

Suomen Yrittäjät
PL 999, 00100 HELSINKI
puhelin 09 229 221
toimisto@yrittajat.fi
www.yrittajat.fi

Pk-yritysbarometri, syksy 2015

Alueraportti, Pohjois-Savo

1. JOHDANTO

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisena että alueellisina raporteina.

1.1 Barometri

Pk-yritysbarometrissä on selvitetty suomalaisten pk-yritysten mielikuvia yleisestä suhdannekehityksestä ja oman yrityksen taloudellisesta kehityksestä. Lisäksi on tiedusteltu muun muassa yrityksen kasvuun, kansainvälistymiseen ja rahoitukseen liittyvistä tekijöistä.

Otantalähteenä on käytetty seuraavia tietolähteitä: 1) Tilastokeskuksen toimialaluokitus TOL 2010, 2) Taloustutkimus Oy:n tutkimusrekisteri, 3) JM Tieto Oy, Päättäjät ja Vaikuttajat -tietokanta ja 4) Suomen Yrittäjien jäsenrekisteri. Osoitelähteistä otanta on tehty kiintiöidyllä satunnaisotannalla. Otoksessa on kiintiöity yritysten toimiala, koluokka ja sijainti.

Vastaaajajoukon muodostaa 6520 kohderyhmän vaatimukset täyttävää pk-yrityksen edustajaa. Tiedonkeruumenetelmänä on käytetty internetkyselyä. Vastajat kutsuttiin kyselyyn sähköpostitse tai puhelimitse kesä-heinäkuussa 2015. Seuraavalla sivulla on esitetty taustatietoja alueen vastaajista. Tutkimuksen on toteuttanut Taloustutkimus Oy Suomen Yrittäjien, Finnvera Oyj:n sekä työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta.

Tutkimusprojektista ovat vastanneet Taloustutkimus Oy:ssä tutkimusjohtaja Pasi Huovinen ja tutkimuspäällikkö Jyrki Kärpänoja. Suomen Yrittäjissä tutkimusprojektista on vastannut ekonomisti Petri Malinen, Finnvera Oyj:ssä viestintäjohtaja Tarja Svartström sekä työ- ja elinkeinoministeriössä kehittämisspäällikkö Esa Tikkanen.

- 1) Raportin alueelliset viittaukset tarkoittavat pääsääntöisesti Suomen Yrittäjien mukaista aluejakoa. Uudellamaalla ja Itä-Uudellamaalla maakuntajaosta on poikettu (Helsinki, Pääkaupunkiseutu ja muu Uusimaa).
- 2) Lisäksi tutkimusaineistosta tehdään raportit Hämeen, Kaakkois-Suomen, Pohjanmaan ja Uudenmaan ELY-alueille sekä Keski-Pohjanmaan Yrittäjien alueelle. Lisäksi uusina alueina vuonna 2011 mukaan tulivat Espoo ja Vantaa.
- 3) Pohjanmaan raportissa luvut ovat vuoden 2006 syksyyn asti Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan rannikon yhteisiä lukuja.
- 4) Tutkimustuloksissa esiintyy muutamissa kohdissa käsite saldoluku. Se kuvaa kyseisten kysymysten kohdalla positiivisista ja negatiivisista vastauksista laskettua prosenttilukujen erotusta. Esimerkiksi: Pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana paranee 39,4 %, huononee 8,6 % saldoluku = + 30,8 % ~31 % HUOM. kaikissa laskelmissa käytetään tarkkoja, pyöristämättömiä lukuja, vaikka raportissa luvut esitetään kokonaisina ilman desimaaleja.

1.2 Aineisto

Seuraavassa taulukossa on esitetty painottamattomat taustatietojakaumat haastatelluista Pohjois-Savon alueen yrityksistä. Tutkimustuloksissa aineisto on painotettu vastaamaan yritysten todellista toimiala- ja aluejakaamaa. Painotettua otoskokoa käytetään laskentaperusteena, koska tällöin otoksen perusteella lasketut tulokset voidaan yleistää koskemaan koko tutkimuskohteena olevaa pk-sektoria.

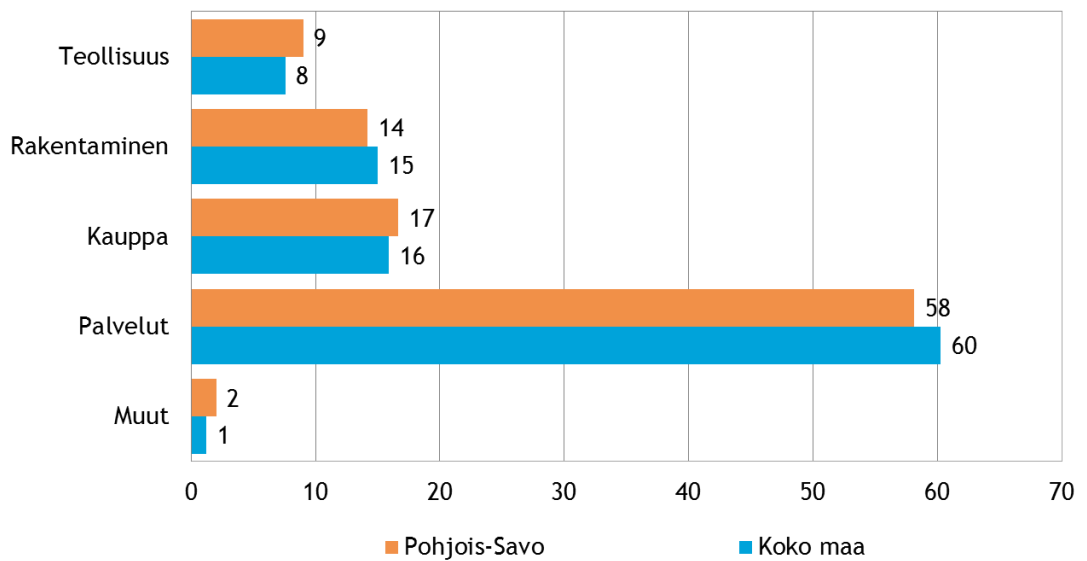
Taulukko 1. Taustatietoja alueelta haastatelluista yrityksistä

		n=	%
Alue	Pohjois-Savo	341	100
Päätoimiala	Teollisuus	55	16
	Rakentaminen	38	11
	Kauppa	46	13
	Palvelut	202	59
Liikevaihto vuonna 2014	alle 0,2 miljoonaa euroa	137	41
	0,2-0,49 miljoonaa euroa	55	16
	0,5 - 0,99 miljoonaa euroa	46	14
	1,0-1,49 miljoonaa euroa	24	7
	1,5-1,99 miljoonaa euroa	26	8
	2,0-4,99 miljoonaa euroa	31	9
	5 miljoonaa euroa tai yli	19	6
Yrityksen kasvuhakuisuus	Voimakkaasti kasvuhakuiset	20	6
	Kasvuhakuiset	118	35
	Asemansa säilyttäjät	124	37
	Ei kasvutavoitteita	68	20
	Toimintansa lopettavat	9	3
Yrityksellä vientitoimintaa	Kyllä	40	13
	Ei	278	87
Yrityksen perustamisvuosi	Ennen 1990	95	28
	1990-1999	80	23
	2000-2009	92	27
	2010-	74	22

2. YRITYSTEN OSUUDET TOIMIALOILLA

Suomessa oli 283 290 yritystä [1] vuonna 2013. Näistä yrityksistä noin 10 265 toimi Pohjois-Savon alueella. Koko maassa palvelualan yrityksiä oli noin 60 %, kaupan 16 %, rakentamisen 15 % ja teollisuudenalan yrityksiä 8 %. Pohjois-Savon alueella oli palvelu-alaan kuuluvia yrityksiä koko maata suhteellisesti hieman vähemmän, 58 %. Muiden alojen yrityksiä alueella oli suunnilleen saman verran kuin koko maassa.

Kuva 1. Yritysten osuudet eri toimialoilla, %

1. Lähde: Tilastokeskus: Yritys- ja toimipaikkarekisteri, pl. toimiala A. maa-, metsä- ja kalatalous

3. YRITYKSET JA TYÖLLISYYS

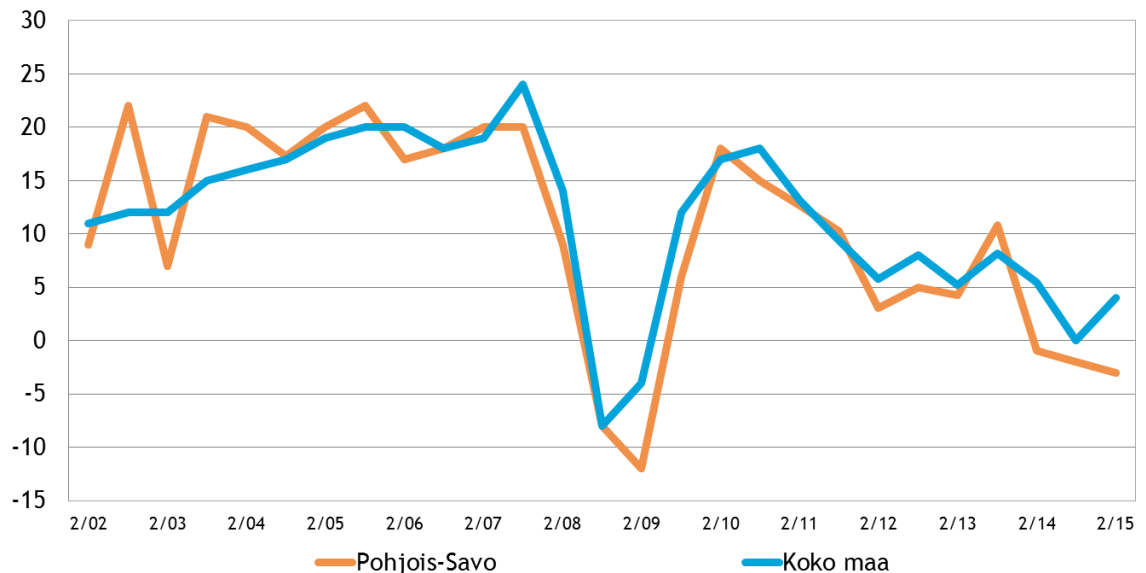
Tilastokeskuksen työvoimatiedustelun [2] mukaan koko maan työllisten määrä oli 2 526 000 henkeä kesäkuussa 2015. Lukema on 35 000 vähemmän kuin vuotta aikaisemmin vastaavana ajankohtana. Sekä palkansaajien että yrittäjien määrä on vähentynyt aikaisemmasta. Koko maan työttömyysaste oli 10,0 % [2] kesäkuussa 2015, kun se edellisvuoden kesäkuussa oli 9,2 prosenttia. Pohjois-Savon alueella työskenteli vuoden 2015 toisella neljänneksellä yhteensä 103 000 henkilöä [3] työttömyysasteen ollessa 12,4 % [4]. Työttömyysaste on noussut alueella 2,5 prosenttiyksikköä vuoden 2014 vastaavaan ajankohtaan verrattuna [4].

Taulukko 2. Pk-yritysten suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta seuraavan vuoden kuluttua, %

	Suurempi	Yhtä suuri	Pienempi	Saldoluku
Pohjois-Savo	12	72	16	-3
Koko maa	17	71	12	4

Pk-yritysbarometrin vastaajista 17 % arvioi henkilökunnan määrän kasvavan seuraavan vuoden kuluttua ja 12 % arvioi henkilökunnan määrän pienentyvän. Saldoluvuksi muodostuu 4 %. Pohjois-Savon alueella saldoluku on seitsemän prosenttiyksikköä pienempi, -3 %. Alueella odotukset ovat siten henkilökunnan määrän osalta heikommät kuin koko maassa ja yhden prosenttiyksikön heikommät kuin viime keväänä.

Kuva 2. Henkilökunnan määrän muutosodotukset seuraavan vuoden aikana, saldoluku %

2. Lähde: Tilastokeskus: Työvoimatutkimus 2015, kesäkuu

3. Lähde: Tilastokeskus: Työvoimatutkimus 2015, liitetaulukko 31. Työlliset maakunnittain

4. Lähde: Tilastokeskus: Työvoimatutkimus 2015, liitetaulukko 43. Työttömyysaste maakunnittain

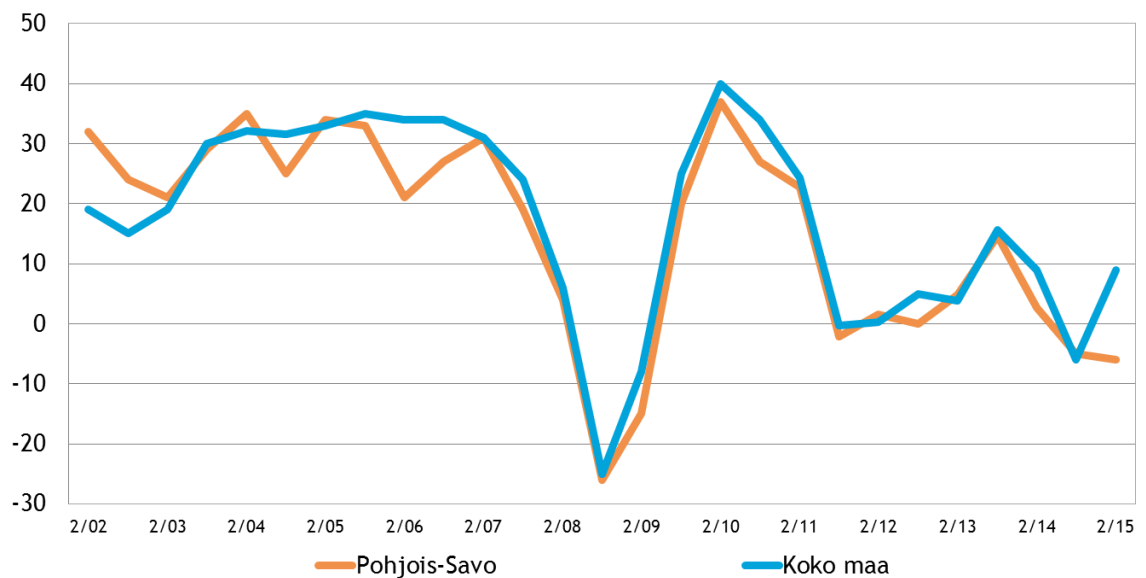
4. PK-YRITYSTEN SUHDANNENÄKYMÄT

Pk-yritysten suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on koko maassa kehittynyt myönteisesti kevään 2015 pohjalukemista. Noin puolet (52 %) koko maan pk-yrityksistä arvioi suhdanteiden pysyvän ennallaan lähimmän vuoden aikana. Koko maan pk-yrityksistä 28 % arvioi suhdanteiden paranevan ja 19 % huononevan. Pohjois-Savon alueella suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on yhden prosenttiyksikön verran heikentynyt keväästä 2015, ollen -6 %. Ennallaan suhdanteiden arvioi pysyvän lähes vastaava määrä kuin keväällä, 54 % alueen pk-yrityksistä.

Taulukko 3. Pk-yritysten suhdannenäkymät oman yrityksen kannalta lähimmän vuoden aikana, %

	Paranee	Pysyy ennallaan	Huononee	Saldoluku
Pohjois-Savo	20	54	26	-6
Koko maa	28	52	19	9

Kuva 3. Yleiset suhdannenäkymät lähimmän vuoden aikana, saldoluku %

Taulukko 4. Pk-yritysten odotukset tutkimuksen eri osa-alueiden kehityksestä seuraavan vuoden kuluttua, %

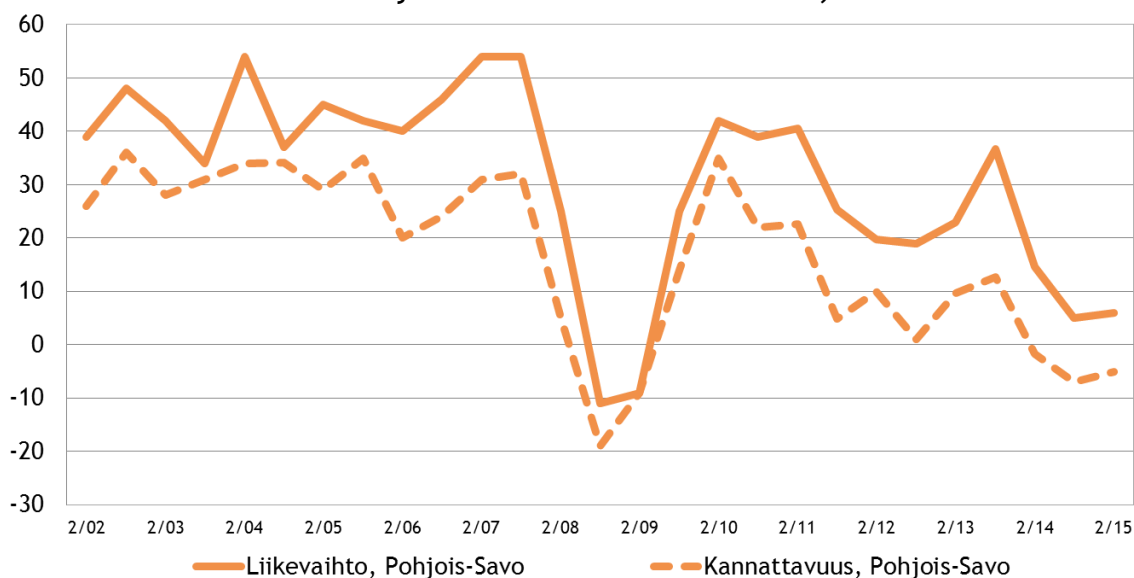
	Suurempi	Yhtä suuri	Pienempi	Saldoluku
Liikevaihto				
Pohjois-Savo	33	41	26	6
Koko maa	41	39	21	20
Investointien arvo				
Pohjois-Savo	12	57	31	-19
Koko maa	16	56	28	-13
Viennin arvo				
Pohjois-Savo	10	70	20	-9
Koko maa	15	70	15	0
Tuonnin arvo				
Pohjois-Savo	6	73	21	-15
Koko maa	12	72	16	-4
Palkkakustannukset henkilöä kohden				
Pohjois-Savo	41	48	12	29
Koko maa	39	53	9	30
Materiaalien hinnat				
Pohjois-Savo	48	48	4	43
Koko maa	47	48	5	42
Lopputuotteiden tai palveluiden hinnat				
Pohjois-Savo	38	55	8	30
Koko maa	39	53	8	31
Kannattavuus				
Pohjois-Savo	25	46	30	-5
Koko maa	29	46	25	4
Vakavaraisuus				
Pohjois-Savo	24	59	18	6
Koko maa	28	56	17	11
Innovaatiot, tuotannon tai tuotteiden kehitys				
Pohjois-Savo	22	65	13	9
Koko maa	25	62	13	12
Tilausten määrä				
Pohjois-Savo	28	50	23	5
Koko maa	35	45	20	15
Kapasiteetin käyttöaste				
Pohjois-Savo	42	45	13	29
Koko maa	35	48	17	18

Eri osatekijöiden suhdanteita arvioitaessa materiaalien hintojen nousuun uskotaan koko maassa saldoluvun (42 %) perusteella yleisimmin. Myös lopputuotteiden tai palvelujen hintojen (saldoluku 31 %) ja palkkakustannusten (saldoluku 30 %) nousuun uskovia on selvästi enemmän kuin niiden laskuun uskovia. Sen sijaan investointien arvon uskotaan kevään tapaan laskevan ensi vuonna (saldoluku -13 %). Tilausten määrän kasvua kuvaava saldoluku 15 % on kuitenkin suurempi kuin viime keväällä (saldoluku 3 %).

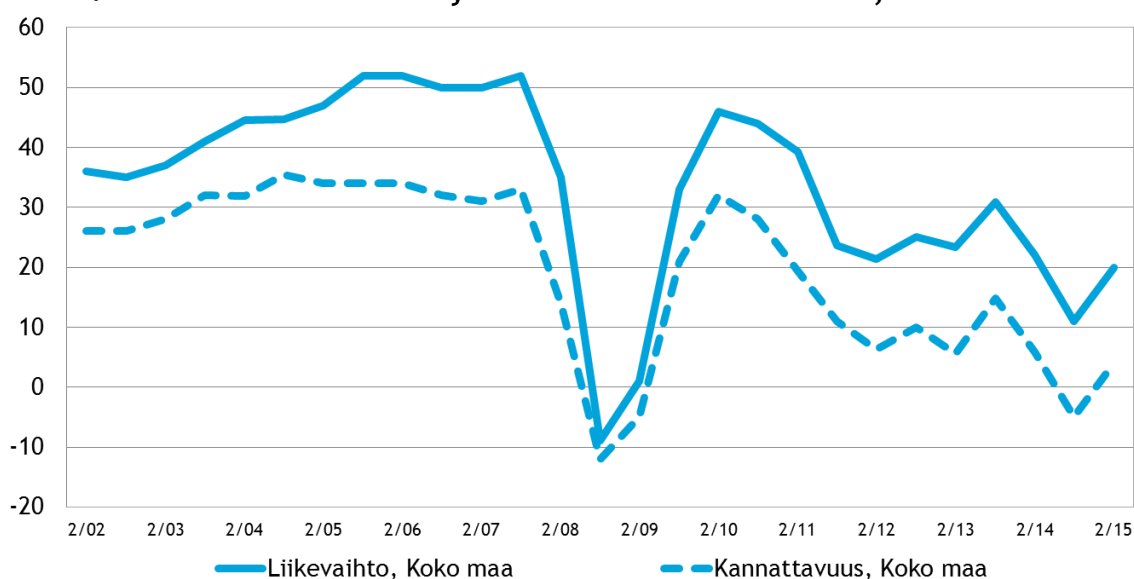
Myös Pohjois-Savon alueella materiaalien hintojen nousuun uskotaan vahvimmin saldoluvun ollessa 43 %. Seuraavaksi suurimmat saldoluvut alueella saadaan lopputuotteiden tai palveluiden hintojen nousulle (30 %) sekä palkkakustannusten (29 %) ja kapasiteetin käyttöasteen (29 %) kasvulle.

Kuvassa 4 on esitetty pk-yritysten liikevaihdon ja kannattavuuden suhdannenäkymien kehittyminen alueella ja kuvassa 5 koko maassa.

Kuva 4. Alueen suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana, saldoluku %

Kuva 5. Koko maan suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana, saldoluku %

5. PK-YRITYSTEN KASVUHAKUISUUS JA UUSIUTUMINEN

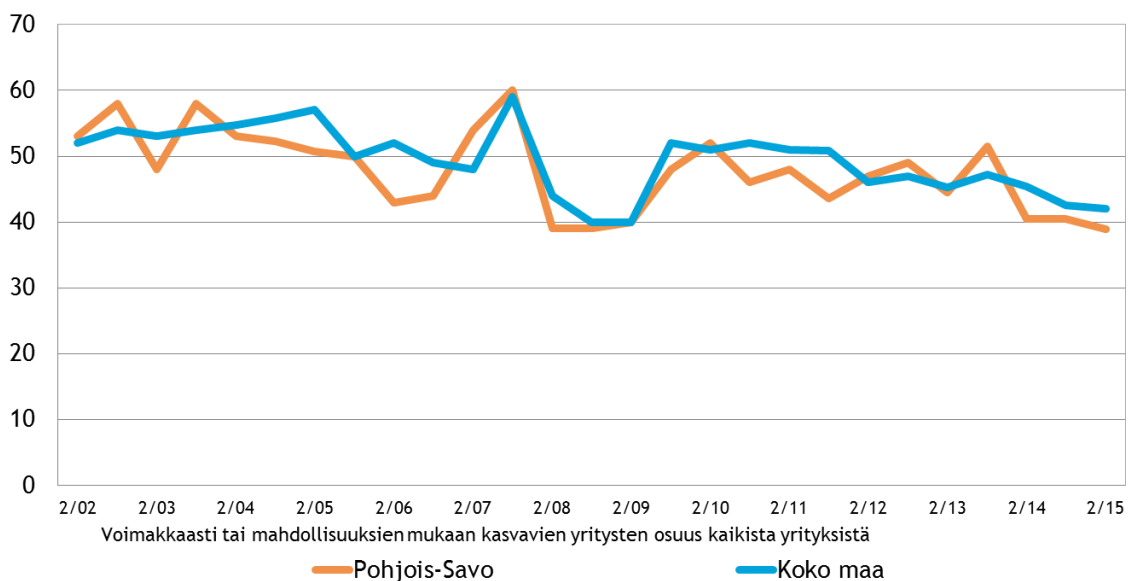
Taulukko 5. Pk-yritysten kasvuhakuisuus, %

	Voimakkaasti kasvuhakuiset	Kasvuhakuiset	Asemansa säilyttäjät	Ei kasvutavoitteita	Toimintansa lopettavat
Pohjois-Savo	4	34	38	21	3
Koko maa	8	34	35	19	4

Koko maan pk-yrityksissä on eniten asemansa säilyttämään pyrkiviä pk-yrityksiä (35 %). Pk-yrityksistä lähes yhtä moni pyrkii kasvamaan mahdollisuuksien mukaan (34 %). Yritystoiminnan loppumista ennakoii 4 % pk-yrityksistä. Pohjois-Savon alueella suurin ryhmä muodostuu asemansa säilyttämään pyrkivistä pk-yrityksistä (38 %). Kasvua mahdollisuuksien mukaan hakevia yrityksiä on neljä prosenttiyksikköä vähemmän (34 %). Yritystoiminnan loppumista alueella ennakoii 3 % vastaajista, kuten myös keväällä.

Koko maassa voimakkaasti ja mahdollisuuksien mukaan kasvavien pk-yritysten yhteenlaskettu osuus on sama kuin keväällä 2015. Alueella voimakkaasti ja mahdollisuuksien mukaan kasvavien pk-yritysten osuus on hieman laskenut kevästä 2015.

Kuva 6. Pk-yritysten kasvuhakuisuus, %

Investoinnit ja henkilöstön koulutus ovat koko maan ja Pohjois-Savon alueen pk-yrityksissä eniten käytettyjä uusiutumiseen liittyviä toimia. Alueella on koko maata harvemmin lanseerattu uusia tuotteita tai palveluja sekä laajennettu toimintaa uusille markkinoille tai toimialoille.

Taulukko 6. Pk-yritysten tekemät uusiutumistoimet viimeisten 12 kk:n aikana, % */

	Pohjois-Savo	Koko maa
Investoinnit	77	75
Uuden henkilöstön palkkaaminen	39	37
Henkilöstön koulutus	60	55
Uusien tuotteiden tai palveluiden lanseeraaminen	28	37
Laajentuminen uusille markkinoille	19	25
Uusien teknologioiden käyttöönotto	21	22
Uusien liiketoimintamallien käyttöönotto	21	22
Toiminnan laajentaminen uusille toimialoille	12	17

*/ Vastaaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

6. PK-YRITYSTEN KANSAINVÄLISTYMINEN

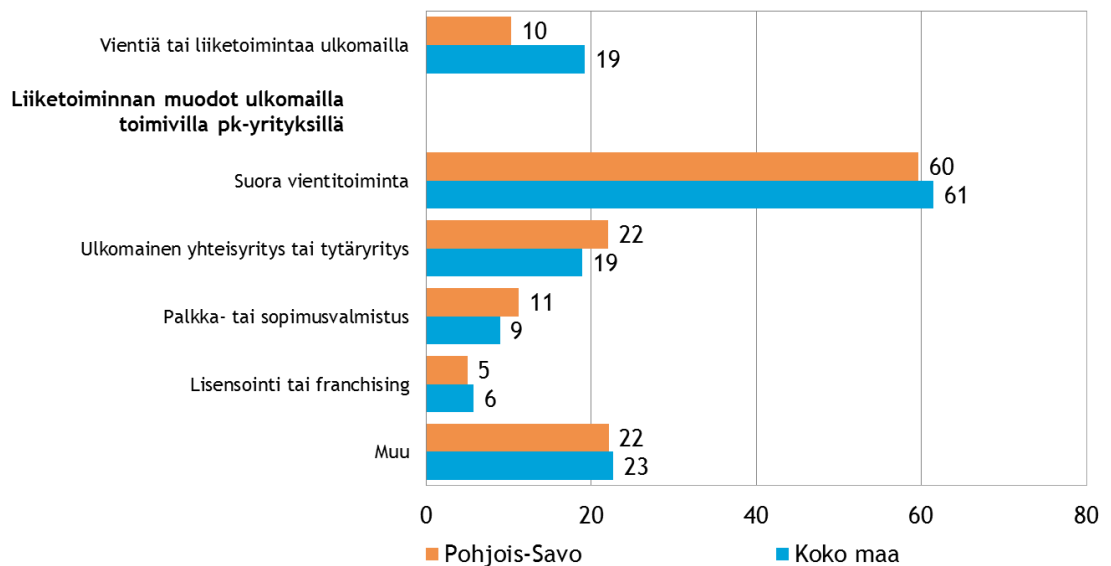
Koko maan pk-yrityksistä noin viidenneksellä ja Pohjois-Savon alueella 11 prosentilla on suoraa tuontitoimintaa.

Taulukko 7. Tuontiyritysten osuus, % pk-yrityksistä

	Pohjois-Savo	Koko maa
Suoraa tuontitoimintaa	11	18

Noin joka viidennellä koko maan ja kymmenennellä Pohjois-Savon pk-yrityksistä on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla. Koko maan ja alueen pk-yrityksissä suoraa vientiä on näistä kuudella kymmenestä. Pohjois-Savon alueella ulkomainen yhteisyritys tai tytäryritys on hieman yleisempi liiketoiminnan muoto ulkomailla kuin koko maan pk-yrityksissä.

Kuva 7. Pk-yritysten toiminta ulkomailla, % yrityksistä

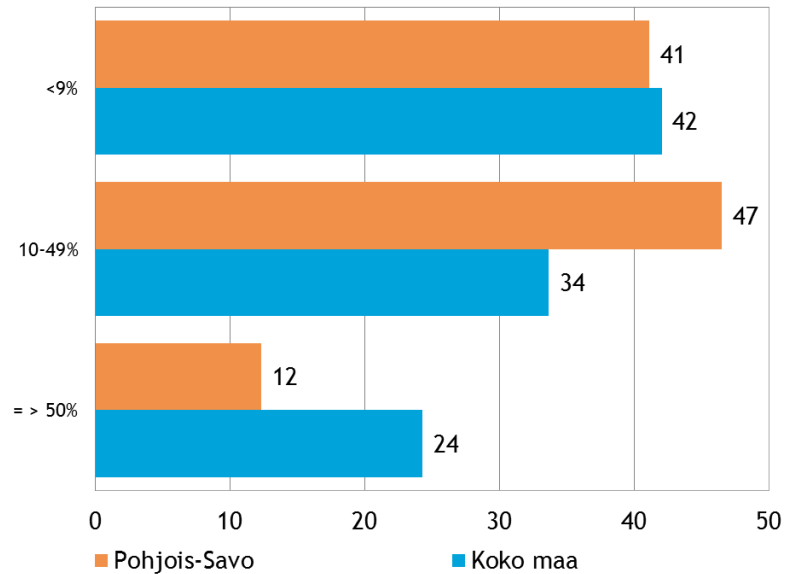

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

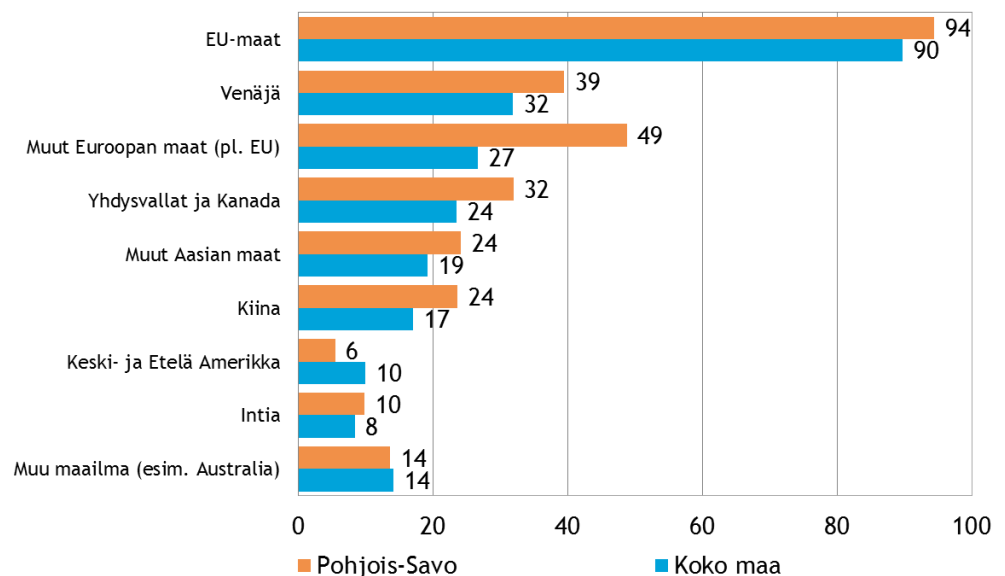
Kahdella viidesosalla koko maan ja alueen suoraan vientitoimintaa harjoittavista pk-yrityksistä viennin osuus kokonaisliikevaihdosta on alle 9 %. Pohjois-Savon pk-yrityksissä viennin osuudet kokonaisliikevaihdosta ovat pienempiä kuin koko maassa. Tyypillisimmin Pohjois-Savossa sijaitsevassa pk-sektorin vientiyrityksessä viennin osuus on 10-49 % liikevaihdosta.

Kuva 8. Viennin osuus suoraan vientitoimintaa harjoittavien yritysten kokonaisliikevaihdosta vuonna 2014, % yrityksistä

EU-maat on Suomen pk-yritysten selvästi yleisin markkina-alue ulkomailla. Pohjois-Savossa muiden Euroopan maiden osuus on markkina-alueena huomattavasti merkittävämpi kuin koko maassa. Lisäksi Yhdysvaltojen ja Kanadan sekä Kiinan merkitykset markkina-alueina ulkomailla ovat alueella koko maata suuremmat.

Kuva 9. Yritysten markkina-alueet ulkomailla, % yrityksistä, joilla on toimintaa ulkomailla

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

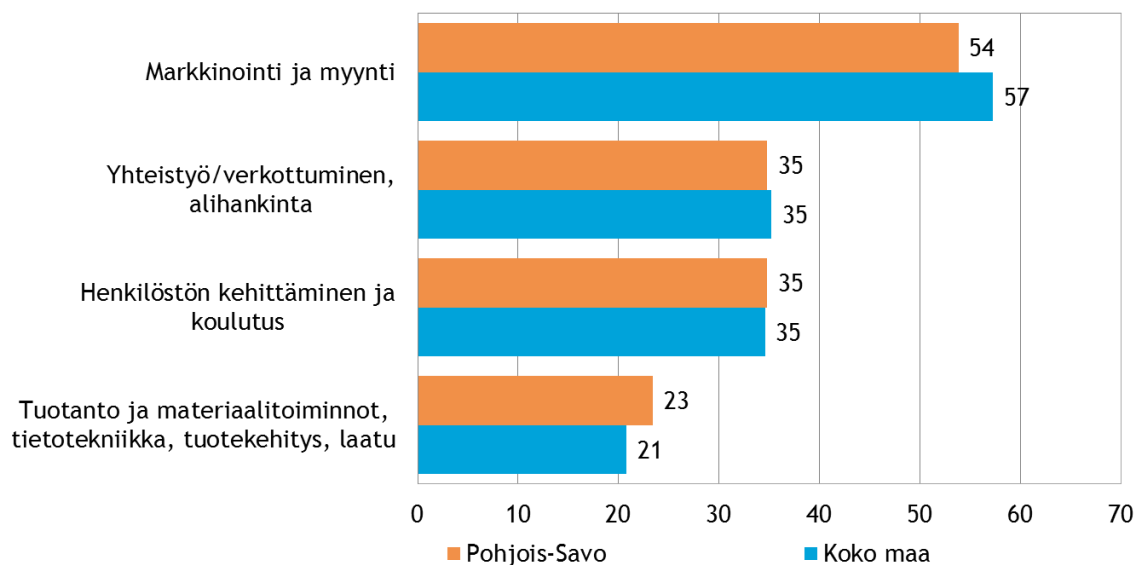
7. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISTARPEET

Taulukko 8. Pk-yritysten kehittämistarpeet tällä hetkellä, %

	Pohjois-Savo	Koko maa
Johtaminen	20	21
Yrityksen hallitustyöskentely	4	6
Henkilöstön kehittäminen ja koulutus	35	35
Markkinointi ja myynti	54	57
Vienti ja kansainvälistyminen	5	9
Rahoitus, talous ja laskentatoimi	22	22
Tuotanto ja materiaalityöskentely, tietotekniikka, tuotekehitys ja laatu	23	21
Yhteistyö/verkottuminen, alihankinta	35	35
Ympäristö- ja muiden säädösvaatimusten huomioiminen	7	7
Ei kehittämistarpeita /ei osaa sanoa	16	14

Koko maan tasolla pk-yritykset näkevät selvästi eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä (57 %). Seuraavaksi eniten kehittämistarvetta on yhteistyösä/verkottumisessa ja alihankinnassa sekä henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa (35 %). Myös alueella on eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä (54 %), yhteistyösä/verkottumisessa ja alihankinnassa (35 %) sekä henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa (35 %). Tulokset eivät ole vertailukelpoisia aikaisempien tulosten kanssa, sillä nyt vastaaja on voinut valita yhden sijasta kolme tärkeintä kehittämistarvetta.

Kuva 10. Pk-yritysten kehittämistarpeet, %

8. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISEN ESTEET

Koko maassa ja Pohjois-Savossa pk-yritysten pahimpana kehittämisen esteenä nähdään yleinen suhdannetilanne/taloustilanne. Yritystoiminnan sääntely, kustannustaso ja kilpailutilanne nähdään seuraavaksi merkittävimpinä kehittämisen esteinä. Yritystoiminnan sääntelyn merkitys kehittämisen esteenä on nyt suurempi kuin vuoden 2014 syksynä sekä koko maassa että alueella. Rahoituksen merkitys on pienentynyt kaksi prosenttiyksikköä sekä koko maassa että alueella.

Taulukko 9. Pk-yritysten pahimmat kehittämisen esteet, %

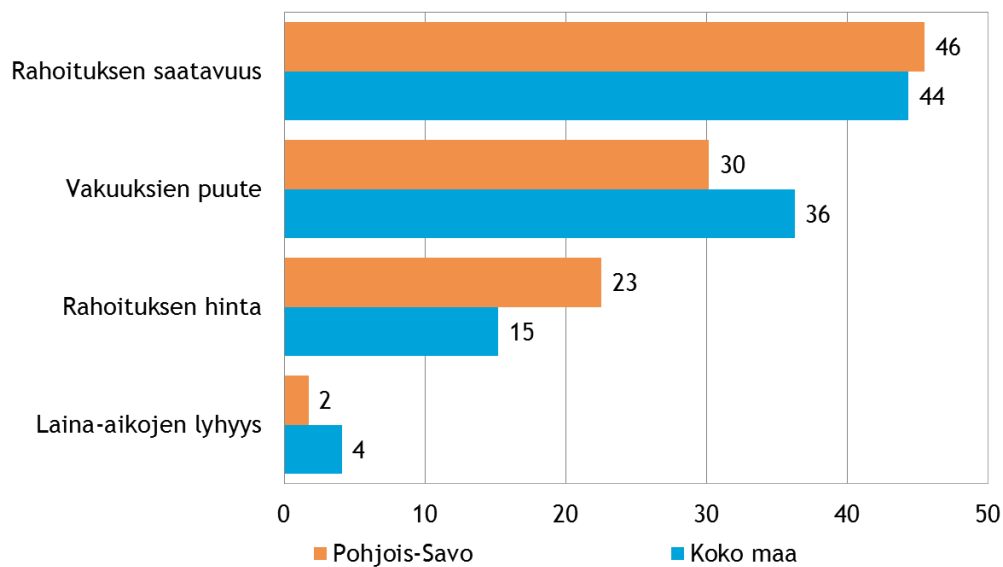
	Pohjois-Savo	Koko maa
Yritystoiminnan sääntely	15	17
Kustannustaso	16	15
Kilpailutilanne	16	14
Rahoitus	6	7
Resurssitekijät	9	11
Yleinen suhdanne-/taloustilanne	33	31
Ei osaa sanoa	5	4

Taulukko 10. Kehittämisen esteiden merkittävimmät osatekijät, %

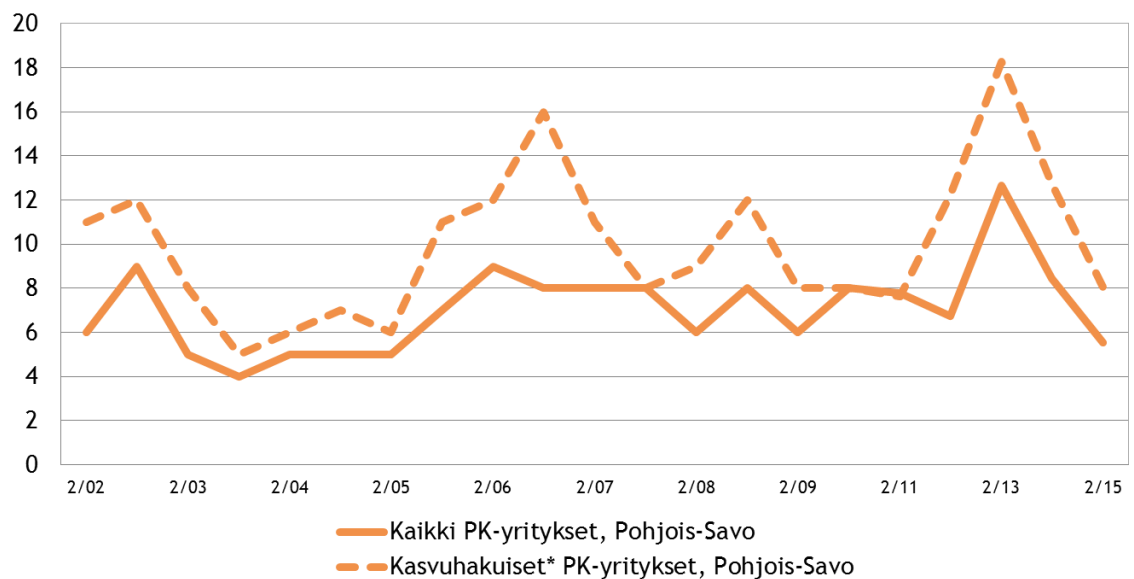
	Pohjois-Savo	Koko maa
Sääntely		
Byrokratia	53	59
Työlainsäädäntö	14	11
Työehtosopimukset	19	19
Muu sääntely	14	11
Kustannukset		
Verotus	31	27
Palkkataso	15	14
Työn sivukulut	42	47
Muut tuotantokustannukset	12	13
Kilpailutilanne		
Kireä kilpailutilanne	46	49
Markkinoiden liiallinen keskittyminen	6	9
Julkisen sektorin elinkeinotoiminta	7	6
Harmaa talous	6	7
Kysynnän riittämättömyys	34	29
Rahoitus		
Rahoituksen saatavuus	46	44
Rahoituksen hinta	23	15
Vakuuksien puute	30	36
Laina-aikojen lyhyys	2	4
Resurssit		
Ammattitaitoisen työvoiman saatavuus	53	60
Alihankkijoiden/ osatoimittajien saatavuus	10	9
Toimitilat	12	9
Koneet ja laitteet	8	6
Muut resurssitekijät, esim. raaka-aineet	17	15

Rahoitukseen liittyvistä osatekijöistä rahoituksen hinta koetaan alueella koko maata merkittävämpänä kehittämisen esteenä. Vakuuksien puutteen merkitys on puolestaan pienempi alueella kuin koko maassa.

Kuva 11. Pk-yritysten kehittämisen esteet - rahoitus, %

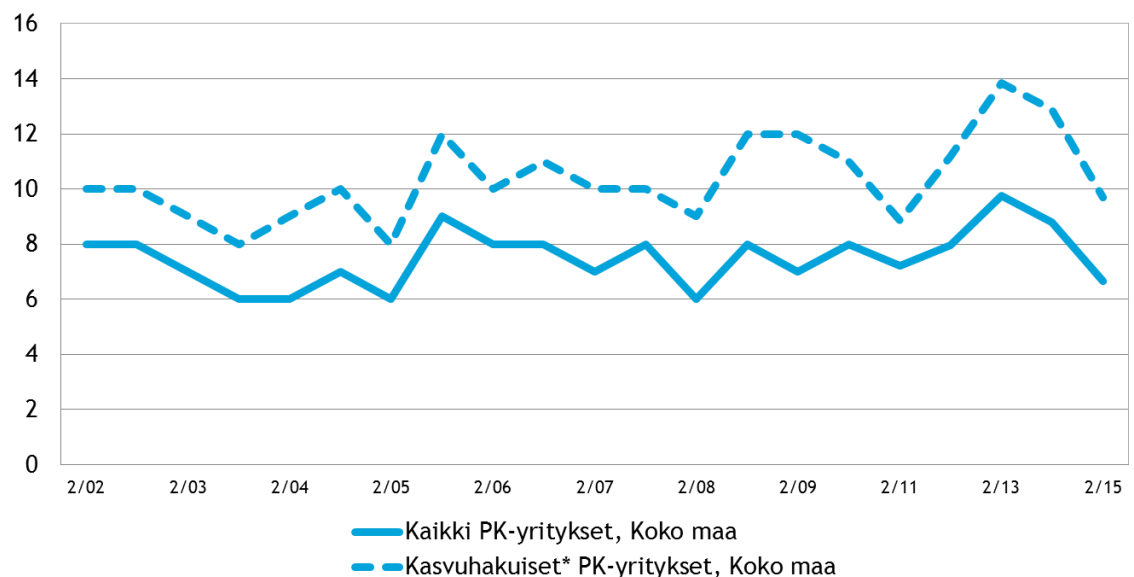

Kuva 12. Alueen pk-yritykset, joiden pahin kehittämisen este on rahoitus, %

*) Voimakkaasti kasvuhakuiset ja yritykset, jotka pyrkivät kasvamaan mahdollisuuksien mukaan

Kuva 13. Koko maan pk-yritykset, joiden pahin kehittämisen este on rahoitus, %

*) Voimakkaasti kasvuhakuiset ja yritykset, jotka pyrkivät kasvamaan mahdollisuuksien mukaan

9. PK-YRITYSTEN RAHOITUS

Lähes kaksi kolmesta koko maan pk-yrityksestä on rahoittanut investointinsa omalla tulorahoituksella. 14 % on käyttänyt investointiensa rahoittamiseen ulkopuolista rahoitusta ja 21 % ei ole investoinut ollenkaan viimeisen vuoden aikana. Pohjois-Savossa ulkopuolista rahoitusta on käytetty vähemmän investointien rahoituksessa.

Taulukko 11. Miten olette pääosin rahoittaneet investointinne viimeisen 12 kk aikana?, %

	Omalla tulorahoituksella	Ulkopuolisella rahoituksella	Emme ole investoineet
Pohjois-Savo	67	11	21
Koko maa	65	14	21

Koko maan pk-yrityksistä noin joka viidennellä on ollut maksuvaikeuksia viimeisen kolmen kuukauden aikana. Lukema on sama kuin keväällä 2015. Alueella maksuvaikeuksia on ollut 17 prosentilla yrityksistä, mikä on prosenttiyksikön verran vähemmän kuin viime keväänä.

Taulukko 12. Onko yrityksellänne ollut maksuvaikeuksia viimeisen 3 kuukauden aikana?, %

	Ei	Kyllä
Pohjois-Savo	83	17
Koko maa	81	19

Pk-yritysten pääpankkina on koko maassa joko Osuuspankki (39 %) tai Nordea (34 %). Pohjois-Savon alueen pääpankkina on useimmiten Osuuspankki.

Taulukko 13. Yrityksen pääpankki, %

	Pohjois-Savo	Koko maa
Nordea	17	34
Osuuspankki	59	39
Paikallisosuuspankki	9	4
Danske Bank	5	8
Säästöpankki	6	8
Handelsbanken	1	3
Muu	1	5

Koko maan pk-yrityksistä 46 % oli ottanut lainaa rahoituslaitoksilta. Pohjois-Savossa lainaa rahoituslaitoksilta ottaneiden osuus oli 52 % alueen pk-yrityksistä.

Taulukko 14. Onko yrityksellänne lainaa rahoituslaitoksilta?, %

	Ei	Kyllä
Pohjois-Savo	48	52
Koko maa	54	46

Koko maan ja alueen pk-yrityksistä 27 % oli ottanut ulkopuolista rahoitusta viimeisten 12 kuukauden aikana. Koko maassa ulkopuolista rahoitusta ottaneista 73 % on ottanut sitä pankista. Alueella vastaava luku on lähes sama, 71 %. Pohjois-Savossa on lainaa otettu koko maata useammin Finnverasta ja rahoitusyhtiöstä.

Taulukko 15. Oletteko ottaneet ulkopuolista rahoitusta viimeisten 12 kk:n aikana?, %

	Ei	Kyllä
Pohjois-Savo	73	27
Koko maa	73	27

Taulukko 16. Mistä olette ottaneet rahoitusta?, %

	Pohjois-Savo	Koko maa
Pankista	71	73
Rahoitusyhtiöstä	28	24
Vakuutusyhtiöstä tai eläkevakuutusyhtiöstä	0	1
Yksityisestä pääomasijoitusyhtiöstä	1	3
Bisnesenkeliltä eli yksityiseltä henkilösijoittajalta	3	6
Finnverasta	17	13
Tekesistä	2	4
ELY-keskuksista	6	4
Pääomasijoituksia Teollisuussijoituksesta tai Finnveran Aloituserärahasto Verasta	2	0
Muualta	13	9

Valtaosa koko maan ja alueen pk-yrityksistä ei aio hakea ulkopuolista rahoitusta seuraavan 12 kuukauden aikana.

Taulukko 17. Aiotteko ottaa ulkopuolista rahoitusta seuraavan 12 kk:n aikana?, %

	Ei	Kyllä
Pohjois-Savo	81	19
Koko maa	78	22

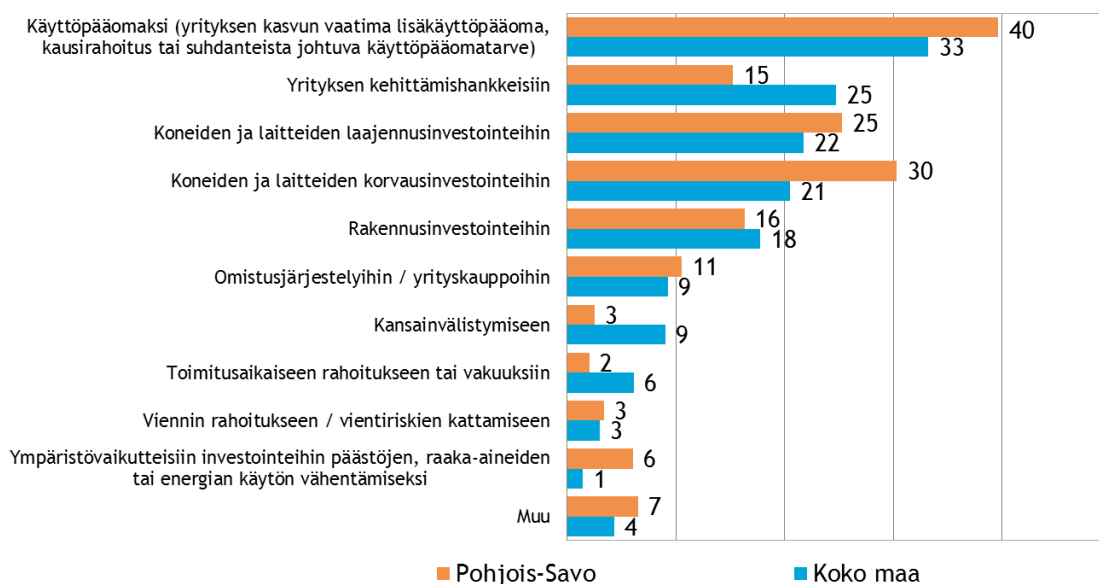
Pohjois-Savossa rahoitusta aiotaan hakea koko maata yleisemmin Finnverasta ja harvemmin pankista sekä Tekesistä.

Taulukko 18. Mistä aiotte ottaa ulkopuolista rahoitusta?, %

	Pohjois-Savo	Koko maa
Pankista	65	73
Rahoitusyhtiöstä	25	24
Vakuutusyhtiöstä tai eläkevakuutusyhtiöstä	2	5
Yksityisestä pääomasijoitusyhtiöstä	10	9
Bisnesenkeliltä eli yksityiseltä henkilösijoittajalta	8	10
Finnverasta	38	23
Tekesistä	9	12
ELY-keskuksista	15	13
Pääomasijoituksia Teollisuussijoituksesta tai Finnveran Aloitusrahasto Verasta	5	3
Muualta	5	5

Koko maassa ulkopuolista rahoitusta aiotaan käyttää yleisimmin käyttöpääomaksi sekä yrityksen kehittämishankkeisiin. Pohjois-Savon alueella käyttöpääoman, koneiden ja laitteiden korvausinvestointien sekä ympäristövaikutteisten investointien merkitykset rahoituksen käyttötarkoituksena ovat korostuneet.

Kuva 14. Ulkoisen rahoituksen aiottu käyttötarkoitus, % yrityksistä, jotka aikovat ottaa rahoitusta seuraavan 12kk:n aikana */

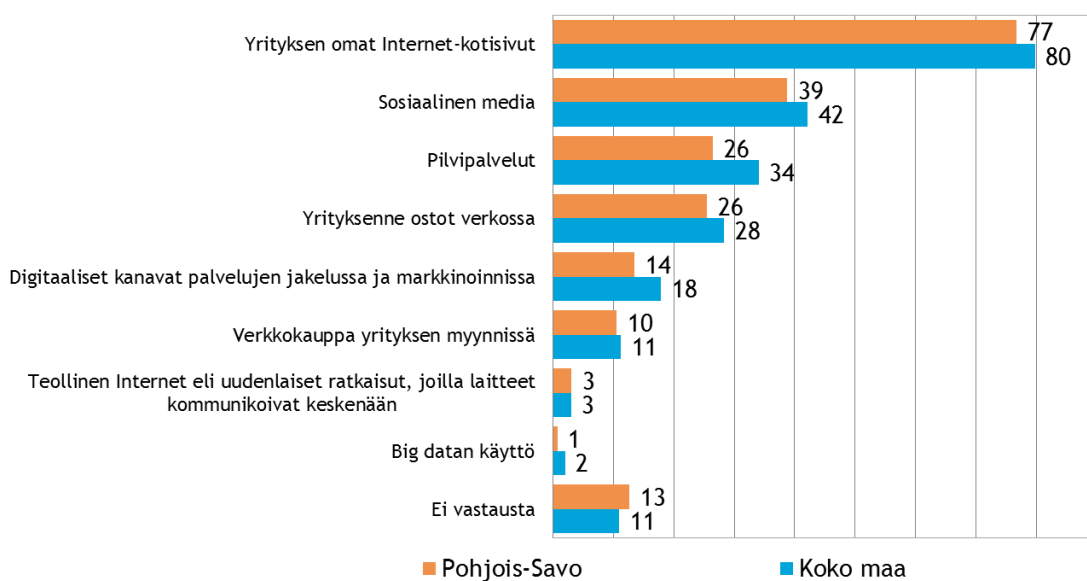

*/ Vastajaat ovat voineet valita kaksi mielestään tärkeintä vaihtoehtoa.

10. DIGITAALISUUS LIKETOIMINNASSA

Neljällä viidestä koko maan ja hieman useammalla kuin kolmella neljästä Pohjois-Savon alueen pk-yrityksestä on omat Internet-kotisivut. Seuraavaksi eniten pk-yritykset hyödyntävät tai käyttävät digitaalisista työkaluista/palveluista liiketoiminnassaan sosiaalista mediaa ja pilvipalveluja. Pilvipalvelujen hyödyntämisessä alueen yritykset jäävät kuitenkin edelleen koko maan yrityksistä.

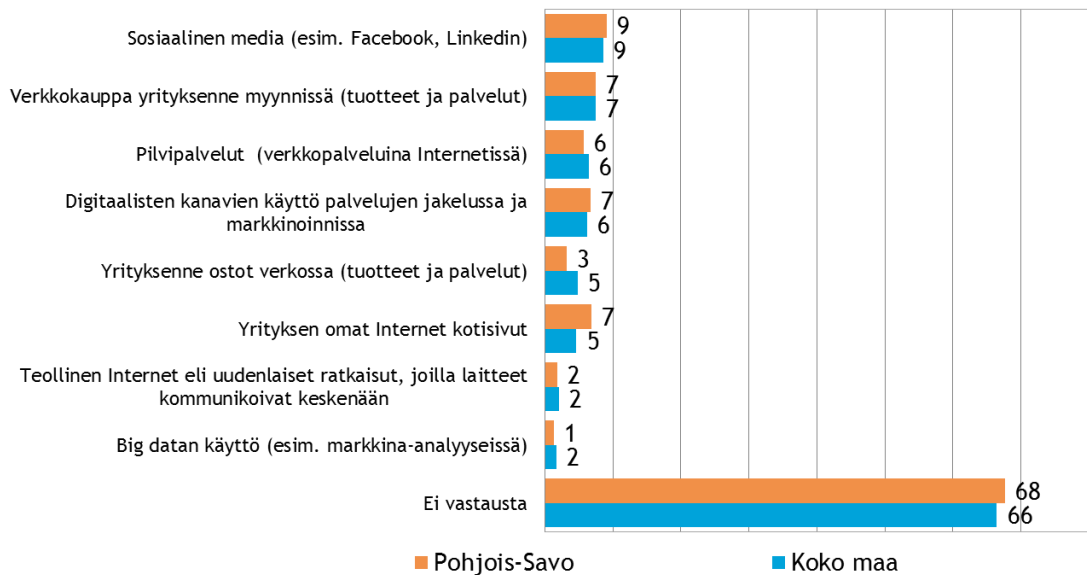
Kuva 15. Pk-yritysten liiketoiminnassaan hyödyntämät tai käyttämät digitaaliset työkalut ja palvelut, %

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

Sosiaalinen media on yleisin digitalisoitumiseen liittyvä työkalu/palvelu, joka pk-yrityksissä aiotaan ottaa käyttöön seuraavien 12 kuukauden aikana. Verkkokaupan käyttöönottoa suunnittelee koko maassa ja alueella 7 % pk-yrityksistä. Melko suuri osa vastaajista ei ottanut kantaa kysymykseen.

Kuva 16. Digitaaliset työkalut ja palvelut, joita pk-yritykset aikovat ottaa käyttöön seuraavien 12 kk:n aikana, %

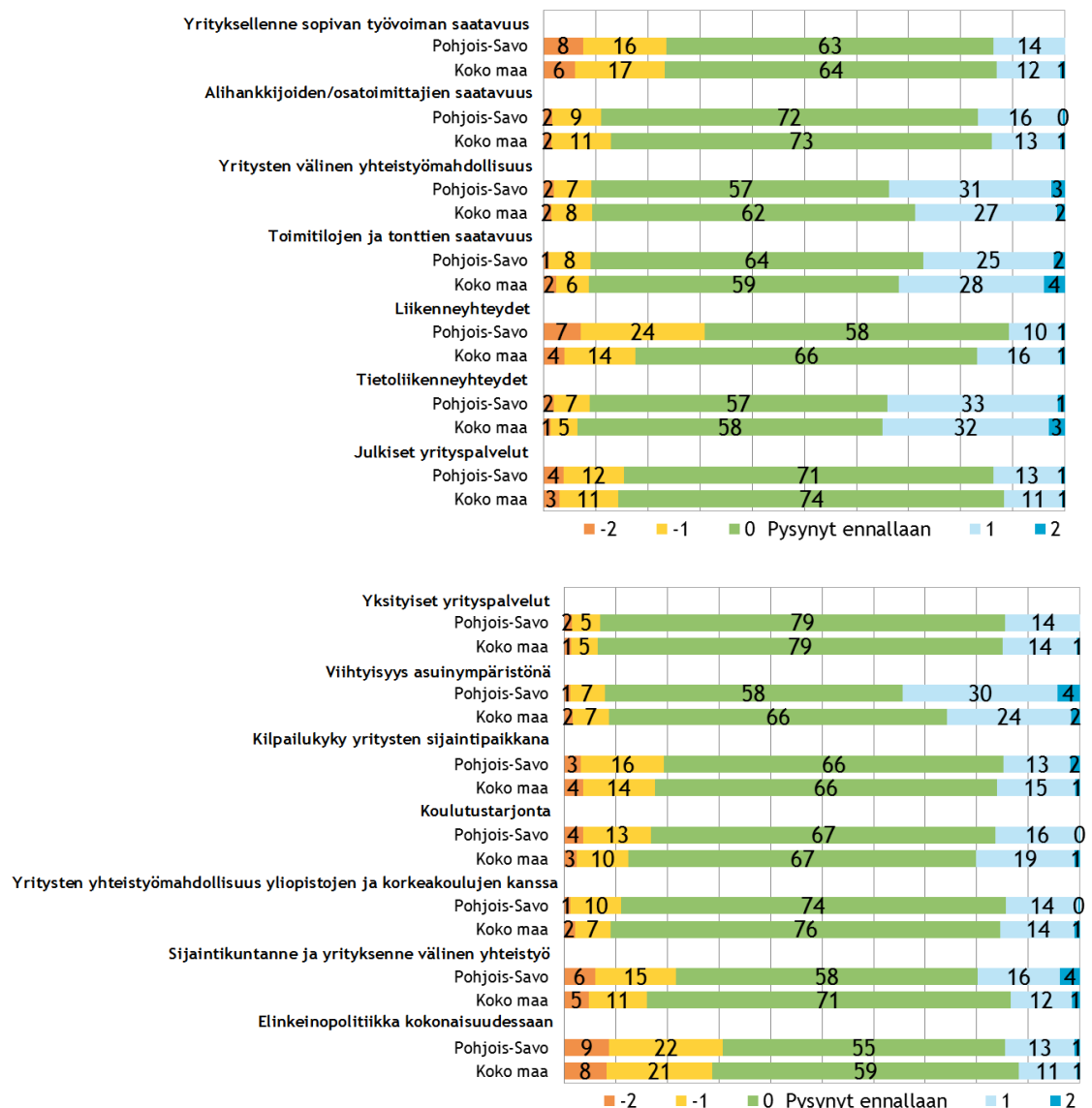
*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

11. PK-YRITYSTEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Vastaajat arvioivat yritysten toimintaympäristöön vaikuttavien tekijöiden kehittymistä viimeisen kahden vuoden aikana 14 osatekijän suhteen. Koko maan ja alueen pk-yrittäjät arvioivat kehityksen olleen myönteisintä tietoliikenneyhteyksissä, toimitilojen ja tonttien saatavuudessa ja yritysten välisissä yhteistyömahdollisuuksissa. Alueella yhä paljon positiivista kehitystä on tapahtunut myös asuin ympäristön viihtyisyydessä. Heikoimmat arviot saavat koko maassa ja alueella elinkeinopolitiikan kehitys kokonaisuudessaan sekä sopivan työvoiman saatavuus yritykselle. Alueella kehitys on ollut erityisen heikkoa myös liikenneyhteyksien osalta.

Kuvat 17-18. Arvio toimintaympäristöä kuvaavien osatekijöiden kehityksestä viimeisen kahden vuoden aikana, %

Arviointiasteikko on: -2 = Kehittynyt merkittävästi huonompaan suuntaan, -1 = Kehittynyt jonkin verran huonompaan suuntaan, 0 = Pysynyt ennallaan, 1 = Kehittynyt jonkin verran parempaan suuntaan, 2 = Kehittynyt merkittävästi parempaan suuntaan

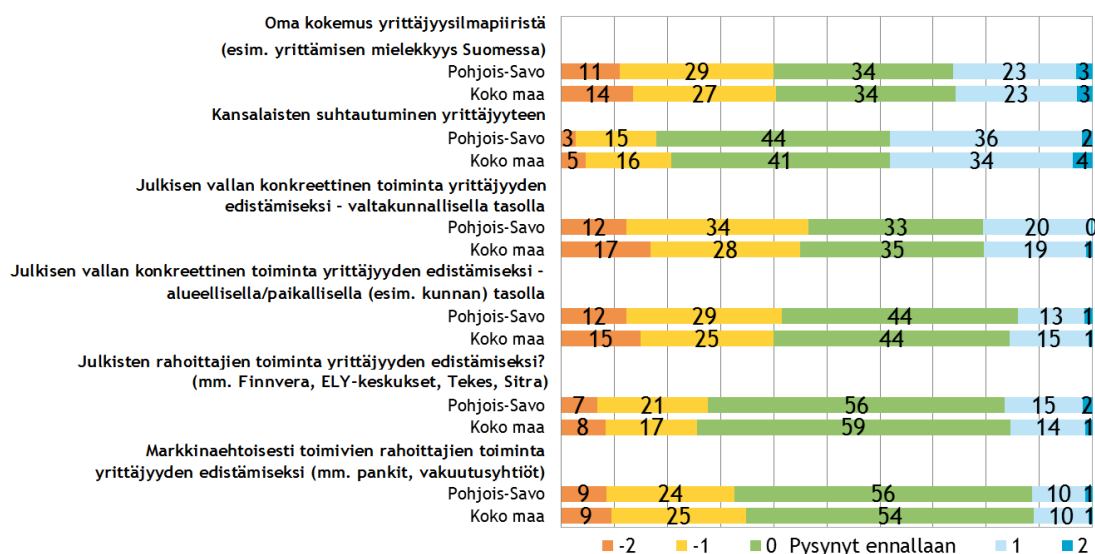

Pk-yritysten yrittäjyysilmapiiriä kuvaavista osatekijöistä kansalaisten suhtautumisen yrittäjyyteen arvioidaan koko maan ja Pohjois-Savon pk-yrityksissä kehittyneen positii- visimmin viimeisen kahden vuoden aikana. Oma kokemus yrittäjyysilmapiiristä sekä julkisen vallan toiminta yrittäjyyden edistämiseksi niin valtakunnallisella kuin alueelli- sellakin tasolla ovat sen sijaan osatekijöitä, joiden arvioidaan kehittyneen eniten huonompaan suuntaan. Pohjois-Savon pk-yritysten tulokset myötäilevät koko maan tuloksia yrittäjyysilmapiirin kehityksen suhteen.

Kuva 19. Arvio yrittäjyysilmapiirin kehityksestä viimeisen kahden vuoden aikana, %

Arviointiasteikko on: -2 = Kehittynyt merkittävästi huonompaan suuntaan, -1 = Kehitty- nyt jonkin verran huonompaan suuntaan, 0 = Pysynyt ennallaan, 1 = Kehittynyt jonkin verran parempaan suuntaan, 2 = Kehittynyt merkittävästi parempaan suuntaan

SUOMEN YRITTÄJIEN JA ALUEJÄRJESTÖJEN YHTEYSTIEDOT**SUOMEN YRITTÄJÄT**

Mannerheimintie 76 A, 00250 Helsinki
PL 999, 00101 Helsinki
toimisto@yrittajat.fi
puhelin 09 229 221
yrittajat.fi

ETELÄ-KARJALAN YRITTÄJÄT RY

Valtakatu 51, 53100 Lappeenranta
yrittajat.fi/etelakarjala
puhelin 010 470 1100

ETELÄ-POHJANMAAN YRITTÄJÄT RY

Alvar Aallon katu 3, 60100 Seinäjoki
yrittajat.fi/etelapohjanmaa
puhelin 06 420 5000

ETELÄ-SAVON YRITTÄJÄT RY

Patteristonkatu 2 C, 50100 Mikkeli
yrittajat.fi/etelasavo
puhelin 0500 651 312

HELSINGIN YRITTÄJÄT RY

Urho Kekkosen katu 2 C, 00100 Helsinki
yrittajat.fi/helsinki
puhelin 050 575 2353

HÄMEEN YRITTÄJÄT RY

Sibeliuksenkatu 11 A 1, 13100 Hämeenlinna
yrittajat.fi/hame
puhelin 010 229 0390

KAINUUN YRITTÄJÄT RY

Kauppakatu 26 A, 87100 Kajaani
yrittajat.fi/kainuu
puhelin 010 387 7870

KESKI-POHJANMAAN YRITTÄJÄT RY

Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
yrittajat.fi/keskipohjanmaa
puhelin 06 831 5292

KESKI-SUOMEN YRITTÄJÄT RY

Sepänkatu 4, 40100 Jyväskylä
yrittajat.fi/keskisuomi
puhelin 010 425 9200

KYMEN YRITTÄJÄT RY

Käsityöläiskatu 4, 45100 Kouvola
yrittajat.fi/kymi
puhelin 05 544 3030

LAPIN YRITTÄJÄT RY

Hallituskatu 26, 2. krs, 96100 Rovaniemi
yrittajat.fi/lappi
puhelin 0400 898 200

PIRKANMAAN YRITTÄJÄT RY

Laukontori, Kehräsaari B, 2. krs, 33200 Tampere
yrittajat.fi/pirkanmaa
puhelin 03 251 6500

POHJOIS-KARJALAN YRITTÄJÄT RY

Linnunlahdentie 2, 80110 Joensuu
yrittajat.fi//pohjoiskarjala
puhelin 050 367 5194

POHJOIS-POHJANMAAN YRITTÄJÄT RY

Isokatu 4, 90100 Oulu
yrittajat.fi/pohjoispohjanmaa
puhelin 010 322 1980

PÄIJÄT-HÄMEEN YRITTÄJÄT RY

Rautatienkatu 20 B, 15110 Lahti
yrittajat.fi/paijathame
puhelin 010 322 4300

PÄÄKAUPUNKISEUDUN YRITTÄJÄT RY

Innopoly 1, Tekniikantie 12, 02150 Espoo
yrittajat.fi/paakaupunkiseudunyrittajat
puhelin 010 422 1400

RANNIKKO-POHJANMAAN YRITTÄJÄT RY

Raastuvankatu 12-14 D, 65100 Vaasa
yrittajat.fi/rannikkopohjanmaa
puhelin 06 356 0800

SATAKUNNAN YRITTÄJÄT RY

PL 45, 28101 Pori
yrittajat.fi/satakunta
puhelin 02 634 9900

SAVON YRITTÄJÄT RY

Asemakatu 22-24, 4. krs, 70110 Kuopio
yrittajat.fi/savo
puhelin 017 368 0500

UUDENMAAN YRITTÄJÄT RY -**NYLANDS FÖRETAGARE RF**

Rantakatu 1, 2. krs, 04400 Järvenpää
yrittajat.fi/uusimaa
puhelin 010 231 3050

VARSINAIS-SUOMEN YRITTÄJÄT RY

Brahenkatu 20, 20100 Turku
yrittajat.fi/varsinaissuomi
puhelin 02 275 7100

FINNVERA OYJ:N JA TOIMIPISTEIDEN YHTEYSTIEDOT

PÄÄKONTTORI FINNVERA OYJ

HELSINKI

Eteläesplanadi 8, PL 1010, 00101 Helsinki
vaihe 029 460 11
www.finnvera.fi

KUOPIO

Kallanranta 11, PL 1127, 70111 Kuopio

TOIMIPISTEET

HELSINKI

Eteläesplanadi 8, PL 1010, 00101 Helsinki

JOENSUU

Länsikatu 15 rak. 3 B, 80110 Joensuu

JYVÄSKYLÄ

Sepänkatu 4, 40100 Jyväskylä

KAJAANI

Kauppakatu 1, 87100 Kajaani

KUOPIO

Kallanranta 11, PL 1127, 70111 Kuopio

LAHTI

Laiturikatu 2, 5. kerros, 15140 Lahti

LAPPEENRANTA

Brahenkatu 2, 53100 Lappeenranta

MIKKELI

Jääkärintie 10 A, 2. krs, 50100 Mikkeli

OULU

Sepänkatu 20, 90100 Oulu

PORI

Itäpuisto 7, 5. krs., 28100 Pori

ROVANIEMI

Rovakatu 28, 96200 Rovaniemi

SEINÄJOKI

Frami D, Tiedekatu 2, 60320 Seinäjoki

TAMPERE

Hämeenkatu 9, PL 559, 33101 Tampere

TURKU

Eerikinkatu 2, 20100 Turku

VAASA

Wolffintie 35, 5. krs, 65200 Vaasa

PIETARIN EDUSTUSTO

FINNVERA PLC

Representative Office in St. Petersburg
Finland House
Bolshaya Konyushennaya St. 8
191186 St. Petersburg, Russia

PL 150, 53501 Lappeenranta
puh. +358 405 088 956

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN JA ELY-KESKUSTEN YHTEYSTIEDOT**TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ**

Aleksanterinkatu 4, 00170 Helsinki
puhelin 029 506 0000
tem.fi

ETELÄ-POHJANMAAN ELY-KESKUS

Alvar Aallon katu 8, 60100 Seinäjoki
puhelin 0295 027 500
ely-keskus.fi/etela-pohjanmaa

ETELÄ-SAVON ELY-KESKUS

Jääkärintie 14, 50100 Mikkeli
puhelin 0295 024 000
ely-keskus.fi/etela-savo

HÄMEEN ELY-KESKUS

Kirkkokatu 12, 15140 Lahti
Hämeenlinnan toimipaikka
Birger Jaarlin katu 15, 13100 Hämeenlinna
puhelin 0295 025 000
ely-keskus.fi/hame

KAAKKOIS-SUOMEN ELY-KESKUS

Salpausselänkatu 22, 45100 Kouvola
Lappeenrannan toimipaikka
Kauppakatu 40 D, 53100 Lappeenranta
puhelin 0295 029 000
ely-keskus.fi/kaakkois-suomi

KAINUUN ELY-KESKUS

Kalliokatu 4, 87100 Kajaani
puhelin 0295 023 500
ely-keskus.fi/kainuu

KESKI-SUOMEN ELY-KESKUS

Gygnaeuksenkatu 1, 40100 Jyväskylä
puhelin 0295 024 500
ely-keskus.fi/keski-suomi

LAPIN ELY-KESKUS

Hallituskatu 3 B, 96100 Rovaniemi
Kemin toimipaikka
Asemakatu 19, 94100 Kemi
puhelin 0295 037 000
ely-keskus.fi/lappi

PIRKANMAAN ELY-KESKUS

Pellavatehtaankatu 25, 33100 Tampere
Yliopistonkatu 38 (Attila), 33100 Tampere
puhelin 0295 036 000
ely-keskus.fi/pirkanmaa

POHJANMAAN ELY-KESKUS

Hovioikeudenpuistikko 19 A, 65100 Vaasa
Kokkolan toimipaikka
Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
puhelin 0295 028 500
ely-keskus.fi/pohjanmaa

POHJOIS-KARJALAN ELY-KESKUS

Kauppakatu 40 B, 80100 Joensuu
puhelin 0295 026 000
ely-keskus.fi/pohjois-karjala

POHJOIS-POHJANMAAN ELY-KESKUS

Veteraaninkatu 1, 90100 Oulu
puhelin 0295 038 000
ely-keskus.fi/pohjois-pohjanmaa

POHJOIS-SAVON ELY-KESKUS

Kallanranta 11, 70100 Kuopio
puhelin 0295 026 500
ely-keskus.fi/pohjois-savo

SATAKUNNAN ELY-KESKUS

Valtakatu 12 B, 28100 Pori
puhelin 0295 022 000
ely-keskus.fi/satakunta

UUDENMAAN ELY-KESKUS

Opastinsilta 12 B, 5. krs, 00520 Helsinki
puhelin 0295 021 000
ely-keskus.fi/uusimaa

VARSINAIS-SUOMEN ELY-KESKUS

Itsenäisyydenaukio 2, 20800 Turku
puhelin 0295 022 500
ely-keskus.fi/varsinais-suomi

Julkaisija: Suomen Yrittäjät | Mannerheimintie 76 A, PL 999, 00101 Helsinki
puhelin 09 229 221 | toimisto@yrittajat.fi | www.yrittajat.fi